

บทคัดย่อ

- ชื่อรายงานการวิจัย : การศึกษารูปแบบการรับมืออุทกภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านคลองหหวะ เทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- ชื่อคณะผู้วิจัย : นายสมโชติ พุทธชาติ
: นายนราพงษ์ บุญช่วย
- ชื่อคณะผู้ช่วยนักวิจัย : นางสาวณัฏฐ์พิชญา อินทรทองแก้ว
: นางสาวกมลพรรณ ขาวบ้านแพ้ว
: นางสาวจิรวรรณ สุวรรณรัตน์
- ปีที่ทำการวิจัย : 2556

วิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการรับมืออุทกภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านคลองหหวะ เทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ในครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรับมืออุทกภัย 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเพื่อรับมืออุทกภัย 3. เพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการและรับมืออุทกภัยโดยชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านคลองหหวะ เทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านคลองหหวะ1 ชุมชนบ้านคลองหหวะ2 ชุมชนบ้านคลองหหวะ3 และชุมชนบ้านคลองหหวะ4 รูปแบบการวิจัย การวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบประชุมกลุ่มย่อยในชุมชน เพื่อกำหนดกรอบ และรูปแบบที่เหมาะสม มีการให้ความรู้พื้นฐานในด้านที่เกี่ยวข้องก่อนการประชุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กำหนดกรอบรูปแบบของแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และจัดการประชุม Focus Group วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้ การใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะต่าง ๆ ของตัวแปรที่ทำการศึกษา และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการบรรยายถึงข้อเสนอแนะ แนวทางที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมในการรับมืออุทกภัย

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการเตรียมความพร้อมของชุมชนบ้านคลองหหวะเป็นการรับมือที่เป็น การให้ความช่วยเหลือในกลุ่มของเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัยมี น้อยมาก ส่วนแผนการรับมือยังไม่มี การดำเนินการ โดยด้านเครื่องมืออุปกรณ์และอาหารที่กักตุน มีการ ดำเนินการเฉพาะรายครอบครัว ขณะเกิดสถานการณ์อุทกภัยจะเป็นการช่วยเหลือเฉพาะกรณีญาติ

เช่น การอพยพ เคลื่อนย้าย ส่วนด้านเครื่องอุปโภคและบริโภคไม่มีการประสานกับหน่วยงานภายนอก หลังการเกิดภัย มีการช่วยเหลือกันเองภายในชุมชน ไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ โดยสรุปว่าการเตรียมการรับมือมีน้อยมากไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (2) การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อรับมืออุทกภัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนป้องกัน 2) ด้านการมีส่วนร่วมด้านการเฝ้าระวังและประสานงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมด้านการร่วมกิจกรรมการป้องกันและบรรเทาภัย 4) ด้านการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล โดยทั้ง 4 ด้านกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม โดยพบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อรับมืออุทกภัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานว่าเนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อรับมืออุทกภัยเนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่มีประชาชนอพยพเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ขาดความสัมพันธ์กันในพื้นที่ จึงขาดความร่วมมือร่วมใจกัน และเทศบาลเมืองคองหงส์ เป็นหน่วยงานช่วยเหลือด้านภัยพิบัติในพื้นที่ มีการจัดทำแผนรับมืออุทกภัย การเฝ้าระวัง ระบบสื่อสารต่างๆ แต่ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเข้าร่วม จะทราบเฉพาะในส่วนของผู้นำชุมชน (3) รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการและรับมืออุทกภัยโดยชุมชน 1) ก่อนเกิดภัย ประกอบด้วยเทศบาลควรร่วมกับชุมชนในการจัดทำแผนรับมืออุทกภัยของชุมชน กำหนดพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่อพยพ และการจัดทำรายชื่อกลุ่มเปราะบาง เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการเตรียมความพร้อม มีการประเมินความเสี่ยงภัยจาก รวมทั้งศึกษาวิธีลดผลกระทบเพื่อนำไปกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการภัยจากอุทกภัย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงจัดให้มีการประชุมเพื่อติดตาม และประเมินสถานการณ์ในช่วงสถานการณ์อุทกภัย แจ้งเตือนมายังชุมชนตามช่องทางต่าง ๆ 2) ขณะเกิดภัย เมื่อได้รับข้อมูลการเกิดอุทกภัย ให้จัดตั้งศูนย์ประสานงาน และแก้ไขปัญหาอุทกภัยของชุมชน ตามระดับความรุนแรง โดยประธานชุมชนเป็นผู้อำนวยการศูนย์ เรียกอาสาสมัครด้านการรับมืออุทกภัยของชุมชนเข้าร่วม โดยมีเตรียมความพร้อม แบ่งหน้าที่กันทำงาน รวมถึงการประสานงานกับเทศบาล หรือเครือข่ายภัยต่างๆ 3) หลังเกิดภัย การปฏิบัติตนหลังเกิดอุทกภัย กรณีประสบภัยจนเกิดบาดเจ็บควรไปพบแพทย์เพื่อทำการรักษา ในกรณีกลับเข้าบ้านต้องตรวจสอบส่วนต่าง ๆ ของบ้านที่อาจชำรุดพังลงมา พร้อมทั้งดำเนินการประเมินความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น โดยต้องจัดระบบบริหารจัดการใช้รถน้ำของหน่วยงานเพื่อชุมชน โดยอำนวยความสะดวกการอุปโภคและบริโภคและขอความร่วมมือจากผู้รู้ด้านการซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องใช้ ต่างๆ รวมทั้งการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งสาธารณประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับความเสียหายให้กลับสู่สภาพปกติ พร้อมทั้งสำรวจความเสียหายเพื่อขอรับการชดเชย

คำสำคัญ : การรับมือ, การมีส่วนร่วม